

פרוייקט העלאת יהודי סוריה ולבנון
ראיון עם ניסים ועליזה פרץ, תל-אביב
תאריך: 24.3.1999
מראיין: אריה כהן

אריה כהן: מר פרץ, אני מבין שההורים שלך נולדו בסוריה. אתה יודע אם הם היו דמשקאים או חלבאים?

ניסים פרץ: דמשקאים.

ש: מתי הם עלו ארצה?

ת: אני נולדתי ב-1923. אולי ב-1920 [הם עלו].

ש: הם עלו מאיפה? מדמשק?

ת: מדמשק.

ש: למה הם עלו?

ת: ציונות כנראה.

ש: ב-1920?

ת: כן.

ש: איפה הם גרו, בחארת אל-יהוד? שכונת היהודים?

ת: כן. שכונת היהודים בדמשק.

ש: מה פתאום הם החליטו לעלות? מה פתאום האבא, הם היו נשואים כשהם עלו?

ת: כן.

ש: מה פתאום הם החליטו לעלות ב-1920?

ת: אח של אמא שלי וגם אח שלי החורג היו בצבא התורכי. ... או שהם ברחו או ש ... הם באו. אחרי זה

אבא שלי גם רצה ... אחרי הבן שלו. גם הוא היה בצבא התורכי.

ש: אז הם ברחו מהצבא התורכי בעצמם? הם לא רצו להתגייס לצבא התורכי?

ת: התגייסו. היו חיילים והכל. כנראה נגמרה המלחמה או שבאמצע הם ברחו. אבא שלי גם כן היה בצבא

התורכי.

ש: מה שם אביך?

ת: משה.

ש: והאמא?

ת: בוליסה.

ש: אז הם החליטו שהם

ת: ... לא היו ציונים. שהתורכים ... הם היו ... לא ידעו ...

ש: היו להם קרובים בארץ? אביך בא למישהו שהיה פה כבר אמרת.

ת: לבן שלו. הדוד שלי גם היה כאן.

ש: מתי אחיך בא לפה?

ת: אולי שנה או שנתיים לפני אבא שלו.

ש: מה היה שמו?

ת: בכור. מצאו פה בני זוג, התחתנו והולידו ילדים.

ש: לאן הם באו לארץ? איפה הם התיישבו?

ת: באו ליפו. למאה שערים פה, רחוב הכובשים ביפו, ליד הים. ליד חסן בק.

ש: ליד המסגד?

ת: כן.

ש: זה היה רחוב הכובשים?

ת: רחוב הכובשים, רחוב הירקון, שם.

ש: רחוב מאה שערים גם?

ת: כן.

ש: למה הם באו להתיישב שם דוקא?

ת: אולי היו שם חלבים הרבה.

ש: היו שם חלבים?

ת: כן, אני חושב שכן.

ש: אבל אתם דמשקאים, לא?

ת: כן. היו ספרדים.

ש: אה, היו שם הרבה ספרדים. הבנתי. מה הם עשו בארץ?

ת: אחד היה עובד בבניין. בכור.

ש: בכור אחיך?

ת: כן. הידיים שלהם ... הלכו ללמוד אחר כך.

ש: אבל בדמשק הם לא עבדו בבניין?

ת: לא.

ש: רק בארץ הם היו צריכים לעבוד בבניין.

ת: כן. השני התחיל למכור סחורות על הגב שלו.

ש: היה רוכל?

ת: כן. אח שלי התחיל ללמוד בלילה, התקדם יותר, התחיל להיות חזן, יודע תורה.

ש: באיזה בית כנסת?

ת: בית כנסת שלוש.

ש: אבל זה היה בית כנסת של המוגרבים.

ת: כן, מוגרבים.

ש: גם הדמשקאים התפללו בו?

ת: כן, הוא היה חזן שלהם. מצא חן בעיניהם ונהיה חזן. גם היה מתפרנס מזה. אחרי זה נהיה פקיד

ממשלתי במנדט הבריטי.

ש: איך הוא קיבל את העבודה?

ת: לא יודע איך הוא קיבל.

ש: היו עוד הרבה דמשקאים איתו?

ת: כולם עבדו שם. הרבה דמשקאים.

ש: באיזו שנה זה היה פחות או יותר?

ת: 1940. עד 1948 כמעט.

ש: עד שהבריטים עזבו?

ת: כן.

ש: כל התקופה הזו מ-1920 בערך – הרי הוא הגיע ב-1918, 1919 – עד 1940, מה הוא עשה?

ת: כשהוא היה צעיר הוא למד ועבד. עבד בבניין, עבד פה, עבד שם.

ש: וב-1940 עבר לאוצר?

ת: אולי עוד לפני זה עבד באוצר.

ש: ואתה אומר שיחד איתו היו הרבה דמשקאים?

ת: כן, מלא. כולם היו. אני חושב שבגבייה עבדו הרבה יותר ... הייתה מודה שבאים לפה לגבות כסף מהבתים.

ש: זה היה הנוהל?

ת: כן. אבל הוא עבד כקופאי.

ש: בעיריית יפו?

ת: לא, בממשלה הבריטית, אצל הצבא. אצל הממשל הבריטי.

ש: איפה הוא עבד?

ת: איפה שכיכר המושבות, שם היה המרכז של הבריטים. משרדי הממשלה היו שם. הוא היה פקיד.

ש: היה שם בנין של משרד האוצר הבריטי?

ת: היו קוראים לזה "צנדוק אמין". קופאי ביטחון. היה להם אמון בו.

ש: אתה אומר שהיו הרבה דמשקאים שעבדו באוצר? אתה זוכר שמות אולי?

ת: לוזיה.

ש: לוזיה מה?

ת: לא יודע. שם משפחה לוזיה. היה מבזבז.

ש: מבזבז גם כן עבד באוצר?

ת: כן, בגבייה.

ש: מי עוד?

ת: לא יודע. היו דמשקאים.

ש: למה הבריטים רצו דוקא דמשקאים?

ת: הם ידעו ערבית ועברית. אולי גם אנגלית ידעו. היו קצת אינטיליגנטים גם. למדו, אנשים טובים.

ש: אז זה בכור אחיך. אמרת לי שגם עוד מישהו עלה איתו.

ת: הדוד.

ש: מי זה?

ת: משה הררי.

ש: השם מוכר לי. מה הוא היה עושה?

ת: היה מוכר סחורות על הגב. אחר כך נהיה פקיד בבית המשפט הבריטי בתל אביב. עבד בארכיון.

ש: ככה הוא היה עד הפנסיה שלו?

ת: עד הפנסיה.

ש: אני מבין שהוא התחתן, הביא ילדים.

ת: כן, משפחה גדולה.

ש: איפה הם גרו?

ת: קודם הם גרו ברחוב שבזי למטה. הוא גר עם אשתו. ... משפחת אזולאי. היו מוגרבים, מהוותיקים.

ש: שכונת השבזים זה

ת: ביפו, ליד כלבו שלום. שם כולם גרו, ברחוב ... בית הכנסת.

ש: היה שם בית כנסת מוגרבי?

ת: היו ספרדים ותיקים.

ש: גם דמשקאים חיו שם?

ת: כן. קצת.

ש: אחר כך לאיפה הם עברו?

ת: לחולון.

ש: איפה גר אחיך בכור?

ת: בצפון תל-אביב, ברחוב וייצמן.

ש: ולפני זה, בתקופה הראשונה, בשנות העשרים והשלושים?

ת: גם ברחוב הכובשים. אחר כך הוא עבר לגור בנצח ישראל. היו כמו שיכונים שם. ליד האופרה, היכל

התרבות.

ש: גם שם היו הרבה דמשקאים?

ת: לא. הוא היה יחידי. היה ... עם אשכנזים והיה מתפלל, היו ישיבות שם. שם היה ... הוא במקרה נפל

שם.

ש: אז זה היה יותר צפון תל-אביב?

ת: כן. מקום טוב.

ש: ליד הבימה אתה מתכוון?

ת: כן.

ש: הבנתי. בוא נחזור אל אביך ואמך. כשהם באו, איפה הם התיישבו?

ת: ביפו.

ש: ליד חסן בק?

ת: לא. ליד שבזי.

ש: רחוב שבזי או

ת: כולו רחוב שבזי, אבל בשכונת שבזי יש רחוב שבזי. אנחנו גרנו באחד מהרחובות בשכונת שבזי, רחוב מגדל. היה גובל עם ערבים.

ש: רחוב מגדל?

ת: רחוב מגדל, רחוב ש"ס, כל המקומות האלה.

ש: מתי אתה נולדת?

ת: 1923.

ש: באותו בית?

ת: כן.

ש: אתה בטח זוכר מהילדות שלך את השכונות. איפה לפי מה שאתה זוכר היו הכי הרבה דמשקאים או חלבים?

ת: בנווה שאנן. בתחנה המרכזית הישנה. שם כולם התרכזו כמעט.

ש: למה דוקא שם?

ת: אחד גרר את השני. היו שם בתים יותר גדולים ממקומות אחרים בתל-אביב. כבר היה סגור. ב-48' כבר אי אפשר היה לגור בגבולות יפו.

ש: בגלל מלחמת העצמאות?

ת: חוץ ממלחמת העצמאות היו גם מאורעות 36'. אז נכנסו יותר בפנים.

ש: אז אני מבין אם כך שגם המשפחה שלך בגלל הקרבה ליפו היתה צריכה

ת: גם אנחנו עברנו לגור שם בסביבה.

ש: מתי עברתם לשם? במאורעות 36'?

ת: ב-38', כן.

ש: איפה גרתם אם כך?

ת: שכונת הקווקזים.

ש: תסביר לי בבקשה איפה בדיוק היתה שכונת הקווקזים.

ת: איפה שבית הכנסת עכשיו, איפה שיש שם גן. איפה שיש מכוניות [מוניות] לראשון לציון ולחולון, בצד ימין אם אתה בא מפה.

ש: איפה, בתחנה המרכזית החדשה?

ת: הישנה. יש שם את בית הספר ביאליק.

ש: נכון.

ת: מאחורי זה. שם כולם גרו.

ש: אז זה בתחנה המרכזית הישנה?

ת: כן.

ש: שם היתה שכונת הקווקזים?

ת: כן.

ש: אבל היא לא נהרסה, היא קיימת עד היום.

ת: לא. אין. יש שם את אגד, מוניות של אגד וזה. אבל כל נווה שאנן היו דמשקאים. הם לא עברו כבר, הם עברו אחר כך.

ש: שכונת הקווקזים זה היה רחוב?

ת: לא. היו צריפים, בתים, פה ופה. שם גרו אנשים עניים.

ש: אז אתה אומר ששכונת הקווקזים זו היתה שכונה שממש

ת: לא [הכל] קווקזים. חלק גדול קווקזים.

ש: אבל קראו לה שכונת הקווקזים.

ת: כן.

ש: היו צריפים וזה היה ליד בית ספר ביאליק של היום?

ת: כן.

ש: יותר קרוב לים או יותר קרוב לחולון? לאיזה כיוון?

ת: מרכז תל-אביב.

ש: זאת אומרת בין בית ספר ביאליק לבין התחנה המרכזית החדשה?

ת: בדיוק.

ש: רחוב 1224, 1234? הרחובות האלה?

ת: רחוב לווינסקי.

ש: הבנתי. כמה צריפים היו שם בשכונה ההיא?

ת: אולי 300, 400. לא יודע בדיוק.

ש: 300 צריפים?

ת: בכל צריף כמעט גרו שתי משפחות.

ש: אתה מדבר על משפחות?

ת: כן. כמעט בכל צריף שתי משפחות. מקודם היה להם חדר בצריף רק.

ש: אתם גרתי בדירה אחת?

ת: כן.

ש: איפה היה בית הכנסת שלכם, של הדמשקאים?

ת: ברחוב נווה שאנן וברחוב יסוד המעלה.

ש: ברחוב ראש פנה לא התפללתם?

ת: גם בראש פנה. אבל לא זה היה בית הכנסת. היה סתם.

ש: היה צריף קטן.

ת: כן. גם התפללנו. בטח.

ש: לא היה לכם בית כנסת קבוע שאבא התפלל?

ת: כן. ... בראש פנה. שם הוא היה מתפלל.

ש: שם הוא היה מתפלל קבוע?

ת: הוא לא זכה להתפלל בבית הכנסת הגדול שפה.

ש: הבנתי. אתה גדלת, והגיעו כל הזמן דמשקאים. מי היה מטפל בהם כשהגיעו עולים חדשים? אני מבין שגם המשפחה של אבא הגיעה?

ת: אני חושב שהיה ועד של בית הכנסת של ראש פנה. הוא היה מטפל, שולח מנות בחגים. לא היה להם ארגון. היה ארגון, אני יודע, היו כמה דמשקאים כמו לוזיה, מבזבו ... גם כן בוועד. והיה עוד אחד אני חושב ששמו כאמל ... הם היו מטפלים. בחגים אני חושב היו מחלקים איזה מנת אוכל.

ש: מאיפה הם היו מקבלים את הכספים האלה לחלוקה?

ת: הרבה יהודים בחוץ לארץ. במקסיקו וזה. מהם הם היו מקבלים. לא יודע מאיפה המקור בדיוק.

ש: אתה חושב שאלה היו תרומות?

ת: תרומות מחוץ לארץ אני חושב. ממקסיקו, מארצות הברית. יש שם הרבה יותר חלבים מפה. היו נותנים להם קצת אורז, קצת שמן או ... זהו, לא יותר.

ש: אחרי שגרת שם כמה שנים היו שכוונות שבהן גרו במיוחד דמשקאים או חלבים?

ת: רק בנווה שאנן. רק שם היו ...

ש: ובשכונת התקווה לא גרו?

ת: אחר כך גרו קצת.

ש: אחר כך גם עברו קצת לתקווה?

ת: כן.

ש: ושכונת עזרא?

ת: גם כן.

ע: עליזה פרץ: אני הייתי גרה בשכונת עזרא.

ש: את הגעת עם המשפחה באיזו שנה?

ע: סוף '53. אנחנו באנו חמש בנות ובן, אמא ואבא.

ש: כל המשפחה?

ע: כן.

ש: איך הצלחתם לצאת משם?

ע: היה לנו דרכון פרסי.

ש: ונתנו לכם לצאת ככה חפשי?

ע: חפשי חפשי. מי שהיה לו דרכון יכל לצאת.

ש: איך היה לכם דרכון פרסי?

ע: סבא של סבא של אבא שלי היה פרסי. כמה דורות עברו, אבל את הדרכון תמיד חידשו.

ש: אצל השגריר האיראני בדמשק?

ע: כן.

ש: וככה יכולתם לעלות?

ע: יצאנו עם אניה. עם מוניות עד לתורכיה. בתי מלון, הכל.

ש: ולא עשו לכם בעיה מפני שאתם יהודים? שום דבר?

ע: כיבדו אותנו בגלל הדרכון.

ש: כמה משפחות עלו ככה שהיו להן דרכונים פרסים?

ע: המון.

ש: מה זה המון?

ע: הרבה אנשים. תראה, אצלנו

ת: הרבה פרסים היו ... ?

ע: לא הרבה פרסים. ... שלהם היה לא סורי.

ש: עג'מי?

ע: אפילו לא עג'מי. היו כל העדות. היו נגיד אמריקאי, איטלקי, צרפתי. היו כל העדות.

ש: שגרו בדמשק?

ע: שגרו בדמשק. וגם פרסים. אבל מי ששמר על הדרכון היה תמיד, אנחנו בזמנו יצאנו, איזה עולם היה.

מי יכל לדבר עם שוטר? מי יכל להגיד לא? אז בזמנו, '50, '52, תפסו את כל הגברים של כל השכונה

ושמו אותם בבית סהר באיזה מקום. אני עוד הייתי קטנה. אחותי היתה יותר גדולה והלכה לראות מה עם

אבא שלי. את אח שלי הביאו מלבנון. איזה מכות הרביצו לו.

ש: הוא רצה לברוח?

ע: לא, הביאו אותו כי אנחנו גרנו שם. למה שהוא יגור שם [בלבנון]? הלכו בלשים והביאו אותו ישר

לבית הסהר.

ש: כמה לדעתך היו כאלה עם דרכונים זרים?

ע: השכונה לא היתה כל כך גדולה. אולי היו מאתיים, שלוש מאות משפחות.

ש: משפחות?

ע: בטח. האזור שם, השכונה

ש: את מדברת על חארת אל-יהוד?

ע: כן. אני יצאתי משם בגיל 17. אני זוכרת. עד היום אני זוכרת. אז בזמנו שאנחנו יצאנו יצאו הרבה

אנשים עם הדרכונים. אין לברוח. אם בורחים ותופסים אותם, סוף החיים שלהם. שני הילדים של דודה

שלי, מה זה מיליונרים, מה זה עשירים, רצו לברוח. תפסו אותם. איזה סבל, איזה עינוי.

ש: כל אלה שהיו להם דרכונים איראנים באו לארץ?

ע: יש כאלה שנסעו לאמריקה, יש כאלה לקנדה.

ש: לפי מה שאת זוכרת, אלה שיצאו, איפה הם באו להתגורר בארץ?

ע: אנחנו באנו עם חצי אניה.

ש: הבאתם את כל הרכוש איתכם?

ע: איזה רכוש? רק הבגדים.

ש: אז מה אמרת חצי אניה?

ע: חצי מהאניה היו אנשים שבאו איתנו.

ש: אה, דמשקאים?

ע: כן. יש כאלה שבאו עם הספינה מלבנון לחיפה והרגו אותם בלב ים.

ש: את זה אני יודע. משפחת לוזיה.

ע: היתה עוד משפחה אחת.

ש: כמה אנשים היו באניה הזאת?

ע: היו איזה מאתיים איש. כולם יצאו עם דרכונים.

ש: בבת אחת?

ע: תראה, מי שהיה לו דרכון לא-סורי מותר היה לו לצאת.

ש: אני רוצה להבין את הסיבה למה ביום אחד, שבוע אחד, יצאו וישבו באניה אחת מאתיים איש את אומרת?

ע: נכון.

ש: זה הרבה אנשים ביחד. למה דוקא באותו זמן הם יצאו?

ע: כי כולם תכננו ביחד. כל אחד הלך לסדר אצל השגריר. אז הוא נתן לו פס שהוא יכול לצאת. אז איפה ייפגשו כולם? לא כל יום יש מונית שאתה נוסע לחיפה או ירושלים. זה דרך ארוכה מאוד. מקפריסין, מזה.

ש: אז הם ארגנו את זה?

ע: ארגנו את הכל ובדיוק אנחנו ניפגשו כולנו שם באניה.

ש: את לא חושבת שאולי מישו מהארץ אירגן את כל זה?

ע: כן, מהארץ. משפחת ממרוד.

ש: משה ממרוד? מהסוכנות?

ע: כן.

ש: איך את יודעת שהוא?

ע: אנחנו משפחה.

ש: ראית אותו שם?

ע: ראינו אותו באניה, בטח.

ש: משה ממרוד?

ע: כן.

ש: זה מעניין. הוא זה שסידר לכם את כל הדברים?

ע: אנחנו סידרנו. יש הלא שגריר בסוריה. מי שלא היה סורי היה חפשי לצאת. אז היה הדוד שלי, אח של אמא שלי, והיתה לו משפחה. ואחותה. כל האנשים.

ש: אז משה ממרוד עבד בסוכנות, לא?

ע: הוא עבד בסוכנות כאן. אבל ברגע שכולם הגיעו לבית העולים אז כולם עזרו. הוא הראשון.

ש: אני רוצה להבין עוד לפני זה. את אומרת לי שראית אותו על האניה. הוא היה איתכם בתורכיה?

ע: לא. אנחנו ניפגשו איתו באניה.

ש: כשהוא הגיע בחיפה?

- ע: עוד בתורכיה. אני לא יודעת איפה הוא היה. הייתי קטנה, בת 17.
- ש: כן, אבל את אומרת שראית אותו כבר בתורכיה על האניה.
- ע: כן. אשתו היא אחותה של דודה שלי. אנחנו ממש קרובים.
- ש: ראית את שניהם שם או רק אותו?
- ע: אותו. מי שניהם?
- ש: חשבתי שהוא היה שם עם אשתו.
- ע: לא. אשתו אחר כך באה לאחותה וניפגשו הרבה שנים.
- ש: הוא עשה את זה הרבה פעמים? ככה הוא היה נוסע לשם ומביא קבוצות?
- ע: כן. הוא אפילו היה שולח, בזמנו היה את עליית הנוער בסוריה. אז גם סידר לנו. אנחנו היינו חמש בנות. אני הייתי הקטנה, בת 15 או 16. הוא סידר לנו ואמר – אתן באות מחר בבוקר לאיזה מקום מפגש בתוך השכונה, לוקחים את כולכן ומעבירים אתכן לישראל.
- ש: מתי זה היה?
- ע: ב-48.
- ש: אחרי שקמה המדינה?
- ע: ב-48. אז הם ארגנו. הם לקחו את כל הילדים מהשכונה והוא היה מבריא אותם לישראל.
- ש: משה ממרוד?
- ע: משה ממרוד. מלבנון היה מבריא אותם לישראל. היו הולכים הרבה ברגל. מאיזו עיר עד לבנון ברגל, בלילה. אחר כך משם או ששלחו בים או במכוניות. את זה אני ממש זוכרת.
- ש: אז את אומרת שאת הגעת ארצה בת 17, זה היה ב-53. את זוכרת את תאריך העליה שלך בדיוק?
- ע: בטח. הנה. שנת 53, בסוף נובמבר, בחנוכה. אם אני רוצה לחזור לשם זה משהו אחר.
- ש: זאת אומרת שכשהיית בת 15 זה היה שנת 51 כשמשה ממרוד היה.
- ע: 48 אני אומרת לך. מתי שהיתה כל העליה של הילדים.
- ש: אפילו לפני זה.
- ע: בטח. 48. אפילו לפני זה.
- ש: אבל את אומרת שהיית בת 15.
- ע: כשיצאנו משם הייתי בת 17.
- ש: לא, כשרצו לארגן אתכם.
- ע: אנחנו יצאנו בסוף 53. אבל כשרצו גם לארגן, גם למשוך אותנו, גם כן זה היה בערך 50, 51.
- ש: זאת אומרת ראית את משה ממרוד גם ב-50?
- ע: כן. הוא שאירגן. מאיפה היו מביאים את כל האנשים? כולם דיברו ערבית. שם לא היה לדבר עברית. לדבר עברית בסוריה?
- ש: אז אפילו ב-50, 51 את ראית אותו בדמשק?
- ע: כן, הוא היה שם. הוא אירגן. לקחו את כל הילדים והחזירו אותם לכאן. אותנו גם. אבא שלי היה אדם מאוד מוכר. היה מה זה עשיר.

ש: מה השם שלו?

ע: אברהם נאווי. מי לא הכיר אותו?

ש: אבא שלך היה ראש עיריית באר שבע?

ע: לא.

ש: ההוא היה אליהו נאווי.

ע: גם לאח שלי קוראים אליהו.

ש: אבל הוא לא היה ראש עיריית באר שבע.

ע: מה פתאום. אבל אני אומרת לך שאבא שלי היה סוחר עורות. הוא היה היה מה זה סוחר. אנחנו ב-46'

היינו, מי יכל לדבר איתנו? עד עכשיו אנשים רואים אותנו אומרים שאנחנו לא אנשים סתם ככה. עוד יש

לנו את השורשים שאבא שלי היה כל כך עשיר.

ש: איפה אתם גרתי?

ע: בחארת אליהוד.

ש: אה, גם כן שם?

ע: איפה נגור? עם הערבים?

ש: לא, בשכונה של היותר עשירים.

ע: אז שם. היתה לנו שם וילה. היו שלוש קומות עם חצר, עם בריכות, עם בתים. מה לא היה. יום אחד

אמרו – אתם באים מחר בבוקר בשעה שש, אנחנו לוקחים אתכם לישראל. אמרנו טוב. אבא שלי הלך

בבוקר להתפלל. הוא לא ידע שאנחנו בורחים ארבעתנו. הוא בא ואמר לאמא שלי – איפה הן? אני לא

רואה. אין אף אחד בבית. אמרה לו – מה אני אומר לך? שיכנעו אותם ללכת לישראל. אמר לה – מה?

לאן הם הלכו? אמרה לו – אני לא יודעת.

ש: כן.

ע: בא אלינו מישהו ואמר שאבא הולך למטרה ושנחזור מהר הביתה. תיכננו שיבוא אוטו ויקחו אותנו.

אבל אני בכיתי כל הזמן. לא יכולתי ללכת. איך אפשר? היינו קטנים.

ש: וחזרתן?

ע: חזרנו. מה זה חזרנו? רועדים. אבא שלי לא היה סתם בן אדם. מה רציתי לספר? ב-46' אבא שלי היה

מה זה עשיר. גדול. יום אחד הלך לקנות עורות בכפרים. הוא הלך וחילק את כל הכסף. אז בזמנו לא היו

בנקים, לא היה לשמור כסף.

ש: הכל מזומן.

ע: הכל מזומן. הוא הלך, קנה מלא מלא, ופתאום פרצה המלחמה בארץ. מתי המלחמה פרצה? סוף 47'.

ש: בדיוק.

ע: אז בסוף 47' אבא שלי חזר הביתה בוכה – בשביל מה קניתי? יש לי משפחה, עשרה ילדים, מאיפה אני

אביא להם אוכל? מסכן, התחיל לבכות – כל הכסף שלי הלך.

ש: אבל היו לו עורות, לא?

ע: איפה העורות? הוא הלך לקנות שם ושילם להם על מנת שישלחו לו.

ש: לא שלחו?

ע: הם שמעו שישראל פותחת במלחמה עם סוריה, כל אחד לקח מה שהוא רוצה ויאללה ברח. מי יכיר אותם? העיקר, אותו לילה שהוא היה שם... מכירים אותו הרבה שנים, רצו להרוג אותו התושבים שם, החורנים האלה. אנשים שאהבו אותו הבריחו אותו משם. ועד שהוא בא הביתה. לא האמנו. תאמין לי, לא האמנו.

ש: אז עליתם את אומרת ב-53' ומשה ממרוד טיפל בכם. לאיפה הוא הביא אתכם?

ע: בית עולים בחיפה.

ש: איפה? את זוכרת?

ע: היה באיזה מקום.

ש: שער עליה?

ע: שער עליה, כן.

ש: כמה זמן הייתם בשער העליה?

ע: חמישה חודשים.

ש: חמישה חודשים?

ע: חמישה חודשים.

ש: היו שם אהלים?

ע: לא אהלים. לא צריף. קמפ כזה.

ש: מחנה.

ע: כמו מחנה של האנגלים.

ש: היו בנינים מאבן? מה זה היה?

ע: צריפים. גרנו שם. טיפלו בנו. הענינים של אבא שלי היו לא בסדר. טיפלו בו, מה זה טיפלו. גם אני. אמרו לי – גם העינים שלך לא בסדר, בואי גם את. אמרתי – גם אני. הלכנו, ישבנו שם. אבל המשפחה באה ולקחה אותנו. אחותי היתה גרה ברמת גן.

ש: היתה לך אחות שהגיעה כבר? מתי?

ע: לפני. ב-46' היא באה ואנחנו באנו ב-53'. היא באה לשם ולקחה אותנו. היו באים ולוקחים אותנו שישי שבת. שנה ראשונה היינו בעצמאות, מה זה נהננו – טוב שבאנו, טוב שברחנו. אבל עזבנו רכוש שם.

ש: אני מתאר לעצמי. את אומרת שהיית בשער העליה חמישה חודשים? מה עשיתם כל הזמן הזה שם?

ת: טיפלו להם בעיניים.

ע: היתה מרפאה, מתרפאים, הולכים אוכלים בצהרים, ישנים, הולכים בערב לאכול.

ש: היה חדר אוכל?

ע: היה חדר אוכל. היו מחלקים אוכל וכל אחד היה לוקח הביתה. אבל אנחנו לא היינו לוקחים.

ש: למה?

ע: אבא שלי, אמרתי לך, הנפש שלו היתה עשירה. היה מחנה דוד ליד חיפה, היינו הולכים לשם וקונים אוכל. היה אומר – אני אוכל משם, זה היה אוכל טוב. אמרתי לו – זה טוב? פחות בלגן, מה זה? אתה לא עובד. מה הבלגן הזה? אמר – לא, אני לא אוהב. הולכים, קונים בשר כבש, דגים, מלא דברים.

ש: ומכינים בצריף?

ע: כן. אמא שלי. היתה פינת מטבח, היתה פינת שינה.

ש: מי נתן לכם את כל האמצעים? מזרנים?

ע: בית עולים.

ש: זה היה שייך לשער העליה?

ע: גם לנו היה. הבאנו את כל החבילות. הביאו לנו את זה עד לבית העולים. אז שמנו את המזרנים.

ש: אז באתם לארץ עם רכוש?

ע: רק עם מזרנים וכלי מטבח.

ש: אז היה לכם הכל אם כך?

ע: כן.

ש: כל העולים מסוריה שבאו איתכם באניה גרו בשער העליה?

ע: כן.

ש: חצי שנה?

ע: לא. היו כאלה ... שלושה חודשים. רצו לתת לנו בית ברמלה. מי יודע איפה רמלה, נלך ... . אמרנו להם – לכן, לא רוצים, לא באים ולא כלום. לאמא שלי היתה דודה אחת בתחנה המרכזית. באנו וגרנו שם. אחר כך לאט לאט חיפשנו בית ב[שכונת] התקווה ובאנו לתקווה. ישבנו שם. בעל הבית היה ככה הפרצוף שלו, אשתו מתה, הוא ראה הרבה בנות, הביא עוד אחד אז נדלק ... ואבא שלי אמר – יאללה, נברח גם מפה. בינתיים שתיים התחתנו. באנו, אמא שלי היתה גרה כאן ברחוב הזה.

ש: ביד אליהו פה?

ע: לא, שם.

ת: בתקווה.

ע: באנו שם, תוך חודש אחד אבא שלי חיתן שלוש בנות.

ש: מה את אומרת.

ע: לא נשאר אף אחד [בבית], רק בן. הבן הלך לצבא.

ש: מה עשה אבא?

ע: עבד בעיריה.

ש: קיבל עבודה בעיריה?

ע: כן.

ש: משה ממרוד סידר לו?

ע: לא. אחותי. הלא היא גרה כאן ברמת גן. ולקחה אותו. היא ידעה. מי שהיה פה מתמצא.

ת: זמני אבל, לא קבוע בעיריה.

ע: זמני, כן. הוא עבד עד שקיבל ביטוח [לאומי], קיבל פנסיה. מסכן, הורידו לו רגל. סבל מסכרת חזקה ולא ידע לטפל. אחר כך נפטר, זהו.

ש: והמשפחה התפזרה באזור פה? כל מי שהתחתן התפזר באזור?
ע: כן.

ש: כשבאתם עם האניה, את בטח זוכרת אם סידרו לכם ניירות, נתנו לכם תעודת עולה.
ע: בטח.

ש: איפה נתנו לכם תעודת עולה?
ע: באניה.

ש: באניה כבר?
ע: בטח.

ש: משה ממרוד הוא זה ש...
ע: הוא סידר את הכל.

ש: מה עוד קיבלתם חוץ מזה? קיבלתם כסף גם, דמי קיום?
ע: לא.

ש: אז מה נתנו לכם? מה הסוכנות נתנה לכם?
ע: נתנה את בית העולים שגרנו בו כמה חודשים.
ת: מיטות.

ע: לא קיבלנו מיטות.

ש: גם מזרנים לא קיבלתם?
ע: לא. היו לנו מזרנים.

ש: מה עוד נתנו לכם?

ע: זה מה שנתנו. לא נתנו כלום.
ש: ואוכל.

ע: בבית העולים. כן נתנו.

ש: נתנו לכל משפחה קילו זה, קילו זה?

ע: לא. אוכל מבושל. כל אחד לקח סירים. היה שם חדר אוכל, יש כאלה שאכלו שם, יש כאלה שהביאו הביתה.

ש: חוץ מזה מה עוד נתנו לכם?
ע: כלום.

ש: את אומרת שכולם היו זכאים להיות שם רק שלושה חודשים?

ע: רק שלושה חודשים, אבל מי שהיה לו טיפול, המשך טיפול, רפואה וזה, זה נמשך יותר.

ש: את אומרת שרוב הסורים עזבו שם אחרי שלושה חודשים. לאן הם הלכו?

ע: הסתדרו. כל אחד מצא לו בית, גר, עבר, גידל ילדים.

ש: כן, אבל בדרך כלל לאן כולם רצו?

ע: לחולון.

ש: למה דוקא בחולון?

ע: עיר יפה מאוד. קרובה. רוב האנשים שם קרובים אחד לשני. היה להם קצת כסף. אם אבא שלי היה הולך וחוזר ... גם לנו היה הרבה כסף. היינו משפחה עם עשרה ילדים. נשארנו בלי גרוש. עד שאמריקה היתה שולחת, היה ארגון

ש: יוצאי דמשק?

ע: כן. כל שבוע היו נותנים נגיד 10 לירות, 15 לירות. אבל שם החיים היו כמו של עניים.

ש: את מדברת על דמשק או פה בארץ?

ע: על דמשק ... בזמן שכל האנשים עבדו, עבדו עם ערבים, היו סוכנים וזה, לקחו להם את הכל. מאיפה יחיו עם הילדים? אז מאמריקה, מהארגון, היו שולחים כסף והם התקיימו.

ש: אבל אחרי שהגעתם לארץ הארגון זה שברחוב ראש פנה 3, איפה שבית הכנסת הגדול עכשיו, היו עוזרים לכם פה? את אומרת שהגעתם לארץ והייתם עשר נפשות.

ע: כן, אבל חלק שישבו שם חודש, חודשיים יצאו לעבוד. מזה התקיימנו. אחר כך אבא שלי מצא לו עבודה והתחיל לעבוד בשתי עבודות. אבא שלי היה מה זה חכם, וחזק ובריא, בכל המובנים.

ש: הוא עבד בבניין?

ת: שומר בבניין.

ש: ומה עוד?

ע: בעיריה. איך קוראים לאיפה שהוא עבד בעיריה?

ת: ... "המשקם".

ע: ב"משקם".

ש: מטעם עירית תל-אביב?

ע: כן.

ש: סיפור מעניין.

ע: כן.

ש: זכרונות.

ע: זכרונות, באמת. אחר כך ניסים בא.

ש: והכרתם.

ע: לא רצייתי אותו. יאללה שילך. יום אחד היתה חתונה. אנחנו עשרה ילדים ואח שלי בא עם ארבעה ילדים והוא ואשתו וכל מה שהיה לנו זה חדר וחצי. הוא בא ואמר לי – בואי, חבר שלי מתחתן, בואי. אמרתי לו – יאללה, תלך עם החבר שלך. לא רוצה ללכת. לא רוצה אותך.

ת: לא היו לה בגדים.

ע: לא שלא היו בגדים. מה זה לא היו בגדים?

ת: לחתונה.

ע: אין, זה לא, איפה היינו? ובכל זאת לא ויתר.

ש: יפה מאד, כל הכבוד לו. אז אני מבין שהתחתנת? מתי זה היה?

ת: '56

ש: איפה אתה גרת?

ת: פה כבר.

ש: עכשיו תסביר לי מה זאת אומרת מפוני הקווקזים? מה פתאום היה פינוי?

ת: העירייה רצתה את המגרש, אמרה... [עושים] גן.

ע: אז היתה התחנה המרכזית.

ת: ... תחנה מרכזית. איפה שהיו כל האוטובוסים לחיפה, לחולון. זה היה צריפים. ... אמרו שיתנו לנו

שיכון. אז בנו פה שיכונים ונתנו לנו במקום.

ש: את הבית הזה?

ת: כן.

ע: לא במקום. לא שילמנו?

ת: שילמנו, כן. במקום זה פה.

ע: אז בזמנו, בשנת '50, 4,000 לירות זה היה המון כסף. אנשים הרוויחו 50 לירות לחודש.

ת: חלק הסכימו לתנאים האלה, חלק לא. לקחו את הכסף וקנו מה שהם רוצים. אלה נקראים מפונים.

אנחנו היינו ...

ש: כמה דמשקאים היו מכל המפונים האלה מהקווקזים? כמה משפחות בערך?

ת: אולי עשר, עשרים, לא יותר.

ע: לא, היו הרבה.

ת: סורים.

ע: היו שם מלא.

ת: איפה?

ע: בית שלוש.

ת: עשר, עשרים, לא יותר ...

ש: עשר, עשרים משפחות היו בשכונת הקווקזים ואתם התפניתם והגעתם להנה.

ת: כן.

ש: האחרים לאן הלכו?

ת: קנו בתים בתקווה בזול, קנו בחולון.

ע: מה נתנו להם שם, לאנשים שהיו גרים שם?

ת: פיצוי נתנו להם.

ע: נתנו להם פיצויים בכסף, הלכו למקומות אחרים וקנו. כמו שאנחנו גרנו פה בתקווה היה שכן אחד

שהיה מפונה משם, איזה משוגע.

ת: הוא היה נגד הפינוי ובזמן הפינוי הוא היה הראשון שהתפנה. שיכנע [אחרים] לא להתפנות ...

ע: היה הולך ופורץ לבתים – אל תלכו, כן תלכו. ברגע שאמרו לו – הנה קח את הכסף ולך מכאן, הוא היה הראשון.

ש: הוא רצה להעלות את המחיר מה שנקרא? זו היתה המטרה שלו?
ע: כן.

ש: היה דמשקאי?

ע: כן.

ש: מי זה?

ע: משפחת סעיד.

ת: בעברית קראו לו נחמיאס.

ש: הוא עדיין איתנו?

ע: לא, הוא מת.

ש: אז בוא נמשיך איתך. התחתנת. מה קרה איתך אחרי שהתחתנת? איפה עבדת?
ת: עבדתי בבית החרושת "מיכסוף", לכסף.

ש: כן, לכפיות מכסף, אני זוכר.

ת: אחרי שנסגר המפעל הלכתי לעבוד בעבודה אחרת.

ש: פתחת חנות מכולת או משהו כזה?

ת: כן.

ש: ככה יצאת לפנסיה?

ת: כן. אין לי פנסיה, רק ביטוח לאומי.

ש: ביטוח לאומי, כן. איפה פתחת את החנות הזאת?

ת: בתקווה.

ש: למה דוקא שם?

ת: שם מכרו את זה ואני קניתי את זה בדמי מפתח.

ש: אה, שם היתה כבר החנות?

ת: כן. לא היה הרבה כסף. לקחתי את הכסף שהיה לי פיצויים מהעבודה וחסכוניות ופתחתי את זה.

ש: חנות מכולת זו היתה?

ת: כן.

ש: אני מבין שרצית דוקא שם מפני שהרבה דמשקאים היו שם.

ת: גם הייתי פה וזה קרוב ו... מצאתי.

ש: כן, היה מאוד קשה.

ע: אנחנו לא התמצאנו בענף הזה ובדיוק נכנס לעבודה מחמש בבוקר עד תשע בלילה. איך חוזר הבן אדם?

יש משפחה, יש ילדים, מי יעזור, מי יעבוד?

ש: אני מתאר לעצמי. אני שואל אם אתה קנית את החנות שם כי היו הרבה דמשקאים?

ת: היו ספרדים. היו מכל העדות.

ש: אבל היו גם דמשקאים שהיו הלקוחות שלך?

ת: לא ... לא בגלל זה. מזל כמו שאומרים.

ש: מה עם האחים שלך האחרים?

ת: היו לי אחיות. שתיים נפטרו, אח שלי גם נפטר. הם הסתדרו.

ש: אני רוצה לחזור לשנות העשרים. אתה אומר שב-1918, 1919 התחילו להגיע בן-דוד שלך ואחייך. מי

עוד הגיע?

ת: משפחת דואר.

ש: זו של השחקנית שושנה דואר?

ת: כן.

ש: גם הם הגיעו באותה תקופה?

ת: אני חושב קוסטיקה אולי הגיע גם כן לפני כן.

ע: הרוב מתו כבר.

ש: כן, אני מתאר לעצמי. וכולם אתה אומר גרו איפה?

ע: [רחובות] מאה שערים והכובשים.

ש: בחיפה לא היו לכם קרובים?

ע: היו. ליזה נאווי.

ת: ... לא בחשבון.

ע: למה לא בחשבון. כן היתה משפחה.

ש: דמשקאים?

ע: כן.

ת: ליזה. ... המשפחה של בעלה.

ע: זאת היתה מהמשפחה של אבא שלי. היא התחתנה עם אחד עשיר, היתה לו חנות ענקית, הכל שטיחים.

ש: בחיפה?

ע: בחיפה.

ש: הוא דמשקאי?

ע: לא. היא. אבל נהיו לה ילדים. איזה ילדים, איזו משפחה.

ש: מי מהמשפחה שלך גרה בחיפה?

ת: ... פרץ, בקריות. ספרדים, מלומדים. מצד אבא שלי.

ע: תראה, הם מפוזרים בכל הארץ.

ש: אני מבין שלא קיבלתם הרבה עזרה מהסוכנות או...

ת: אף מיל.

ע: לא נתנו.

ש: הייתם זכאים?

ת: ... חרפת רעב שם.

ש: אתה מדבר איתי על שנות השלושים, הארבעים?

ת: כן.

ש: ולא היה ארגון יוצאי דמשק, עזרה וסעד, שיעזור לכם?

ת: שום דבר, לא. אנחנו היינו בין המיצרים... דמשקאים... ישראלים, מי יתן לנו?

ש: לא הבנתי את המשפט הזה. אמרת שהייתם בין המיצרים.

ת: בין הכסאות יותר נכון.

ש: זאת אומרת הייתם כאילו דמשקאים

ת: ... לא דמשקאים. מי יתן לך? לדמשקאים לא נתנו, לנו יתנו?

ש: למה לא נתנו לדמשקאים?

ת: אין, לא היה להם ארגון או סדר. מאיפה יתנו?

ע: לחם לא היה. אז בזמנו היה ...

ת: ... זה מהממשלה, מה את מבלבלת את הראש?

ש: זה מהממשלה, זה יותר מאוחר.

ת: ... בכסף, לא בלי כסף.

ש: יש לי עוד שאלה אחת – כשאתם הגעתם הנה לא היה לכם רשיון שהיה בארץ, נכון?

ת: היתה מדינה?

ש: לא, של הבריטים. תעודות זהות של הבריטים לא היתה לכם?

ת: לא.

ש: איך סידרתם את העניין הזה שלא יגרשו אתכם אם יתפסו אתכם? היתה סכנה שיגרשו אתכם?

ע: כולם היו פה.

ש: זה לא הדאיג אותך...? איך הסתדרתם עם זה? זוכר משהו?

ת: ... אצל הערבים

ע: פחדו מהערבים, ברחו לכאן.

ת: ... ערבים ולא... לא בתעודות זהות ולא בשום דבר. יהודים. לא חיפשו את זה. רק אם אתה רוצית לנסוע

לחוץ לארץ היו בעיות. נסענו פעם לדמשק חזרה.

ש: נסעתם לבקר?

ת: כן, לחתונה של בת דודה שלי.

ש: באיזו שנה?

ת: 1930.

ש: אז לא הייתם צריכים תעודות בשביל זה?

ת: אנחנו לא, היו שמים עירבון שעלינו לחזור חזרה.

ש: לארץ-ישראל?

ת: כן, שאנחנו הולכים רק לביקור. אמא שלי שמה עלי עירבון, לא יודע איפה היא שמה את זה.

ש: למי היא נתנה את העירבון?

ת: לממשלה. לממשל הבריטי. ביפו היה שם.

ש: אז עוד ביקשו ממך שלא תיברח מפה?

ת: כן. נסענו וחזרנו. היינו שם כמה חודשים וחזרנו.

ש: אז אתה לא זוכר בעיות כאלה עם רשיון, תעודת זהות?

ת: לא.

ש: היתה לך אבל תעודת זהות מנדטורית?

ע: בטח.

ת: לי היתה תעודת לידה מתל-אביב, יליד הארץ. עד עכשיו ...

ש: כן, אבל האבא? אתה לא זוכר שהיתה לו בעיה כזאת? לא היתה לו בעיה?

ת: אבא שלי היה בצבא התורכי בזמן הפלישה, ובא לפה ...

ע: אבל היתה לו תעודת זהות.

ת: כן.

ע: היום מקפידים יותר מאשר פעם היה. היום מקפידים כמו פעם? מה פתאום.

ת: כל הדברים האלה שאני מספר לך, נווה שאנן, ... כל זה היה ביפו.

ש: כל זה היה שייך ליפו?

ת: כל הרעש, השוק, הקניות והריכוז היו ביפו.

ש: זה היה המרכז המסחרי מה שנקרא?

ת: בהתחלה זה היה הכל בין יפו לתל-אביב. צמוד היה.

ש: ליד חסן בק?

ת: לא. בחסן בק לא היה שום דבר. ביפו, זה איפה שעכשיו רחוב שלוש, שבזי, מגדל. עד עכשיו ...

ש: רחוב ירושלים.

ת: כן, שם, כן. שם היה.

ש: שם זה היה המרכז של כולם?

ת: של כל היהודים, כן. שוק התקווה, הכל היה שם. היה הכרמל.

ש: שוק הכרמל?

ת: כן, שוק הכרמל גם.

ש: גם בשוק הכרמל היו יהודים דמשקאים?

ת: היו, בטח. כמה משפחות. בכרמל במקרה היו חלבנים הרבה.

ש: בשוק הכרמל היו יותר חלבנים?

ת: היו יותר חלבנים.

ש: למה? כי הם היו סוחרים ירקות?

ת: ... הרבה בסטות היו של החלבנים.

ש: עד היום?

ת: עד היום יש שם.

ע: איפה? בכרמל?

ת: בכרמל. הרבה חלבים היו. עכשיו אולי ... אותם ...

ע: בטח התבגרו, נהיו זקנים, מתו.

ת: ברחוב הכובשים היה בית כנסת גדול של חלבים.

ש: ברחוב אהרנסון גם יש בית כנסת של חלבים. לזה אתה מתכוון?

ת: כן. לא היו להם שניים. היה בית כנסת אחד. אולי שניים ...

ש: אבל אז זה היה בית הכנסת שלהם?

ת: ... כן.

ש: באזור הזה גרו הרבה חלבים?

ת: הרבה חלבים.

ש: ברחוב אהרנסון?

ת: כן. הכובשים, מאה שערים. עד עכשיו אני הולך לשם.

ש: אתם רוצים אולי לספר עוד משהו שהיה לכם כשבאתם לארץ? אולי או משהו מיוחד שאתם זוכרים?

אולי עם פקידי הסוכנות? דרך אגב, משה ממרוד המשיך לעזור לכם?

ע: לא.

ש: לא ראיתם אותו?

ע: ... ירדנו מהאניה, התפקיד שלו היה בארגון עולי דמשק. מי שהיה בא לשם רצו נגיד בית בלוד. אנחנו

אמרנו שאנחנו לא רוצים. באנו עם חמש בנות, איפה נלך? ולא מכירים. לא שפה ולא עיר ולא כלום.

אמרנו לו לא. באנו, ישר הלכנו לגור ברמת-גן איזה שנה אצל אחותי.

ש: מה השם שלה?

ע: אלגרה בן-שטאח.

ש: היא נשואה גם כן לדמשקאי?

ע: בטח. בעלה היה שוטר.

ש: גרתם שם שנה?

ע: כן. אחר כך באנו לתקווה.

ש: הוא ארגן לכם שם דירה או אתם לבד?

ע: לא, אנחנו לבד.

ש: אתה אומר לי שקוסטיקה יוסף היה גם כן בוועד של...

ת: פעם הזמינו אותנו לחולון לכנס. כנראה בא העשיר הזה שעוזר ליהודים שם ... לא יודע.

ש: מתי היה הכנס הזה?

ת: [לפני] איזה עשר שנים. כל כמה זמן יש כנס כזה. אז הוא גם כן היה

ע: איפה? ביד לבנים?

ת: ביד לבנים בחולון זה היה. קוסטיקה גם כן היה.

ש: הוא אירגן שם?

ת: הוא אירגן ... כן.

ע: הזמינו אותנו.

ש: מטעם איזה ארגון זה היה?

ת: עולי דמשק.

ש: בשביל מה עשו את הכנסים האלה?

ת: חילקו מלגות לתלמידי בית ספר.

ש: אתה מדבר על הקרן על שם עבאס?

ת: אברהם עבאס ... על שם עבאס, כן. חילקו מלגות ...

ע: ... הילדים שלי היו לומדים בתיכון, אז אני מכירה איזו אחת, חברה, אמרה לי – עליזה, תבואו, תיקחו, נותנים להם. אמרתי מה אכפת לי, נלך. הלכנו לשם, באמת נתנו ... איזה 15 לירות אבל הכסף הזה היה יקר.

ש: ועזר?

ע: עזר מאוד.

ת: לנו נתנו 15?

ע: 15 לירות.

ת: בטוח? או שנתנו 20 ...

ע: זו המלגה. נתנו 15 לירות.

ש: לכל אחד?

ע: לא רק לאחד ... הם עברו כבר, כי הם ... אני אומרת לך, אז פועל הרוויח 50, 60 לירות. 15 לירות היה הרבה כסף.

ש: בחודש?

ע: כן.

ש: באיזו שנה זה היה? זוכרת? תיזכרי מתי הבן שלך היה תלמיד.

ע: אולי '65.

ש: אז מה היה התפקיד של קוסטיקה? הוא היה גם כן

ת: היה ... בוועד.

ע: היה בארגון, בוועד.

ש: ראיתם אותו עוזר?

ע: כן, הוא עזר הרבה שנים. היה בן אדם טוב. מכירים את אשתו והילדים שלו ואותו ואחותה וכולם.

ת: אשתו גם מתנדבת ...

ע: אשתו מתנדבת בקופת חולים וגם עובדת כאן. משפחה נחמדה מאוד.

ש: טוב בסדר. תודה.